

AMMATILLISESTA KOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN 15 §:N MUUTTAMINEN (LUONNOS 7.9.2020)

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:ään lisättäisiin valtuutussäännös, jonka perusteella Opetushallitus voisi määrätä koulutuksen järjestäjän pyynnöstä 33 §:ssä tarkoitettua tilauskoulutusta ja 35 §:ssä tarkoitettua koulutusvientiä varten tutkinnon perusteet. Näissä perusteissa voitaisiin poiketa välttämättömiltä osin niistä tässä pykälässä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista, jotka liittyvät Suomen lainsäädäntöön, kulttuuriin tai olosuhteisiin taikka vastaaviin Suomeen sidoksissa oleviin seikkoihin. Opetushallitus perisi koulutuksen järjestäjältä maksun tilauskoulutusta tai koulutusvientiä varten määräämistään tutkinnon perusteista.

PERUSTELUT

Nykytila ja ehdotetut muutokset

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tultua voimaan 1.1.2018 alkaen mahdollisuus tilauskoulutuksen järjestämiseen ja koulutusvientiin tuli kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille niiden järjestämislupien mukaisesti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun 33 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä voi järjestää opiskelijaryhmälle järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauskoulutus*).

Pykälän 2 momentin mukaan tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Pykälän 3 momentin mukaan tilauskoulutukseen ei sovelleta, mitä 70–79 ja 95 §:ssä säädetään, jos tilauskoulutus järjestetään muualla kuin Suomessa. Tilauskoulutukseen ei muutoin sovelleta, mitä 10 luvussa säädetään.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun 35 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voi järjestää Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Koulutukseen ei voida ottaa opiskelijaksi 33 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöitä.

Tutkintokoulutuksen järjestämistä Euroopan talousalueen ulkopuolella kutsutaan koulutusvienniksi.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:n mukaan Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet kullekin 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla. Tutkinnon perusteissa määrätään: 1) tutkintonimikkeet; 2) tutkinnon osaamisalat; 3) tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista sekä tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä siltä osin, kuin näistä ei säädetä 13 §:ssä tai sen nojalla; 4) tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi; 5) miltä osin 64 §:n 2 momentissa tarkoitettu osaamisen arvioinnin mukauttaminen tai 66 §:n 1 momentissa tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen ei ole mahdollista. Opetushallituksen tulee laatia ammatillisten perustutkintojen perusteet siten, että tutkinnot vastaavat laajuudeltaan lukiolain (629/1998) 7 §:ssä säädettyä lukion oppimäärän laajuutta. Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa.

Opetushallituksen on tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 1 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutusten kehittämiseksi voidaan järjestää määräaikaista kokeiluja. Kokeilulupa voidaan myöntää enintään kuudeksi vuodeksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää kokeiltavista tutkinnoista. Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä voidaan kokeilla uusia koulutuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi päättää, että kokeiltavan tutkinnon laajuus poikkeaa 10 §:ssä tai sen nojalla säädetystä, valmentavan koulutuksen laajuus poikkeaa 11 §:ssä säädetystä taikka tutkinnon tai koulutuksen muodostuminen poikkeaa 13 tai 14 §:ssä taikka niiden nojalla säädetystä. Pykälän 3 momentin mukaan Opetushallituksen päätöksellä voidaan kokeilla tutkintojen tai koulutuksen perusteista, tutkinnon osaamisaloista tai tutkintonimikkeistä poikkeamista. Pykälän 4 momentin mukaan Opetushallitus määrää 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet. Kokeilussa suoritettavan tutkinnon tulee olla tavoitteiltaan ja sisällöltään sellainen, että tutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä kelpoisuus jatko-opintoihin saavutetaan.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:n mukaan Opetushallituksella on näin ollen toimivalta vain Suomessa käytettävien valtakunnallisten tutkinnon perusteiden antamiseen sekä lain 20 §:n mukaisten kokeilussa noudatettavien perusteiden antamiseen. Nämä tutkintojen perusteet eivät anna muille kuin koulutusvientikokeiluun osallistuville koulutuksen järjestäjille mahdollisuutta ammatillisen koulutuksen tilauskoulutukseen ja koulutusvientiin niin, että koulutuksen järjestäjät saisivat käyttöönsä yhdenmukaiset, nimenomaan tilauskoulutusta ja koulutusvientiä varten muokatut perusteet.

Koulutusvientikokeilut käynnistyivät vuonna 2017. Kevääseen 2020 mennessä koulutusvientikokeilussa suoritettujen tutkintojen ja tutkintojen osien määrät on kuvattu taulukossa 1. Koulutusvientikokeilu päättyi vuoden 2020 lopussa.

Koulutusvientikokeilussa on ollut Opetushallituksen työtä tukemassa koordinoiva hanke. Hanke on muun muassa koordinoanut kokeilussa noudatettavien perusteiden englanninkielisten käännösluonnosten kommentointia verkostossa, raportoinut Opetushallitukselle koulutusviennin edistymisestä ja tarpeista sekä tuottanut tarvittavia dokumentteja (mm. englanninkieliset kokeilulupa- ja tutkintotodistukset, terminologiasuosituksia, henkilökohtaistamisen lomakkeet ja laadunhallinnan suositukset koulutusvientiin).

Taulukko 1. Koulutusvientikokeilussa suoritettut ammatilliset tutkinnot ja tutkinnon osat 2017-2020

Suoritettut ammatilliset tutkinnot / tutkinnon osat 2017-2020				
Tutkinto	Kohdemaat	Suoritettut tutkinnot (kpl)	Tutkinnon osan/osien suorittajia (hlö)	Suoritettut tutkinnon osat yhteensä (kpl)
Liiketoiminnan perustutkinto	Kiina ja Saudi-Arabia		200	200
Koulunkäynnin ja aamu- ja ilta- ja viikkipäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto	Qatar	9	4	44
Lähiesiämyksen ammattitutkinto	Saudi-Arabia	16		48
Yrittäjän ammattitutkinto	Uganda ja Saudi-Arabia	61		183
Tuotekehityksen erikoisammattitutkinto	Kiina ja Intia		79	79
Kone- ja tuotantotekniikan perustutkinto	Etelä-Korea		10	20
Liikunnanohjauksen perustutkinto	Kiina		15	45
Yhteensä		86	308	619
Käynnissä olevat tutkintokoulutukset				
Tutkinto	Kohdemaat	Tutkinnon suorittajia	Arvioitu valmistumisaika	
Tieto- ja viestintätieteiden perustutkinto	Venäjä	24	kesäkuu 2021	
Liiketoiminnan perustutkinto	Kiina	27	lokakuu 2020	

(Lähde: Koulutusvientikokeilu -hanke. Päivitetty 1.7.2020).

Koulutusviennin tiekartta 2020 -selvityksen (<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/koulutusviennin-tiekartta-2020-2023>) mukaan ammatillinen koulutus ja tutkinnot ovat koulutusviennin yksi keskeisimmistä palvelualueista. Suomen koulutusviennin mahdollisuuksia edistetään vuosina 2020-2023 valikoitujen temaattisten kärkien alueilla. Yhdeksi kärjeksi on nostettu ammatillisen koulutuksen kehittäminen, joka on lukuisissa maissa ajankohtaista ja kansallisena painopisteenä. Myös suomalaiset joustavat mallit työelämäyhteistyöstä ovat kysytyjä.

Huhtikuussa 2019 koulutusvientikokeilua koordinoiva hanke toteutti Opetushallitukselle kartoituksen suomalaisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien koulutusviennin tilasta. Kohderyhmänä olivat ammatillisen koulutuksen järjestäjät (141 kpl). Vastanneista 60:stä koulutuksen järjestäjästä 70 prosenttia on tehnyt strategisen linjauksen koulutusviennistä. Puolet vastaajista on jo lähtenyt tai lähdessä mukaan

koulutusvientiin. Lakimuutos takaisi yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille koulutuksen järjestäjille lähteä mukaan tilauskoulutukseen ja koulutusvientiin hyödyntäen yhdenmukaisia ja laadunvarmennettuja, nimenomaan tilauskoulutusta ja koulutusvientiä varten muokattuja tutkinnon perusteita.

Education Finland -toimijoiden mukaan yksi yleisimmin tunnistetuista haasteista koulutusviennin kasvulle aiheutuu tämänhetkisen lainsäädännön rajoituksista. Tilauskoulutusta ja koulutusvientiä varten tarvitaan omat, erilliset Suomessa käytettävistä valtakunnallisista perusteista eroavat tutkinnon perusteet. Koulutusvientikokeilua varten annettuja tutkinnon perusteita saavat käyttää vain kokeiluluvan haltijat, ja näidenkin perusteiden mukaisista koulutuksista todistukset tulee olla annettuina ennen kokeilulupien päättymistä vuoden 2020 lopussa.

Keskeinen ehdotus ja tavoitteet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan Opetushallitus voisi määrätä koulutuksen järjestäjän pyynnöstä 33 §:ssä tarkoitettua tilauskoulutusta ja 35 §:ssä tarkoitettua koulutusvientiä varten tutkinnon perusteet. Näissä perusteissa voitaisiin poiketa välttämättömiltä osin niistä tässä pykälässä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista, jotka liittyvät Suomen lainsäädäntöön, kulttuuriin tai olosuhteisiin taikka vastaaviin Suomeen sidoksissa oleviin seikkoihin. Opetushallitus perisi koulutuksen järjestäjältä maksun tilauskoulutusta tai koulutusvientiä varten määräämistään tutkinnon perusteista.

Eesityksen tavoitteena on mahdollistaa yhdenmukaisiin tutkinnon perusteisiin perustuva tilauskoulutus ja koulutusvienti myös kokeilun päätyttyä. Esitys purkaisi koulutusviennin esteitä, ja sillä varmistettaisiin koulutuksen laatu. Samalla olisi mahdollista varmistaa ammatillisen koulutusviennin koordinoinnin jatkuminen. Ehdotettu muutos mahdollistaisi myös muiden kuin kokeiluluvan saaneiden koulutuksen järjestäjien pääsyn koulutusvientimarkkinoille niin, että heillä olisi käytössään Opetushallituksen nimenomaan koulutusvientiä varten laatimat perusteet.

Tutkinnoissa voitaisiin poiketa välttämättömiltä osin tutkintojen perusteista. Tilauskoulutusta ja koulutusvientiä varten ei luotaisi uusia tutkintoja, vaan tarkoitus on, että olemassa olevan tutkintorakenteen mukaisista tutkintojen perusteista voisi Opetushallituksen päätöksellä poiketa. Tilauskoulutusta ja koulutusvientiä varten tehdyt tutkinnon perusteet tulisi käydä 15 §:n 4 momentin mukaisesti käydä läpi asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa.

Tarve poiketa Suomessa käytettävistä tutkinnon perusteista on vähäistä. Asiat liittyvät pääosin Suomen lainsäädäntöön (esim. sosiaali- ja terveysalalla), kielitaitoon (suomen tai ruotsin kielen vaatimusta ei voida edellyttää) ja maantieteellisiin olosuhteisiin (esim. tietyt työvaiheet on mahdollista suorittaa ja osaaminen osoittaa vain talvella esimerkiksi jääolosuhteissa, ja esimerkiksi Saudi-Arabiassa tällaisia tilanteita on vaikea järjestää).

Eesityksen vaikutukset

Esitöksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai hallinnollisia vaikutuksia.

Koulutusviennissä käytettävät tutkintojen perusteet olisivat jatkossa ePeruste-palvelussa samoin kuin Suomessa käytettävät tutkintojen perusteet, mutta niitä ei julkaistaisi kaikkien saataville, vaan ainoastaan niille koulutuksen järjestäjille, jotka hankkisivat Opetushallitukselta tilauskoulutukseen ja koulutusvientiin tarkoitetun perusteen. Tilauskoulutukseen ja koulutusvientiin tarkoitetun perusteen antaminen olisi Opetushallituksen maksullista palvelutoimintaa. Tämä toimintamalli mahdollistaisi samalla sen, että

Opetushallituksella olisi ajantasainen tieto siitä, mitä tutkintoja viedään, kuinka paljon niitä viedään ja minne niitä viedään sekä mitkä koulutuksen järjestäjät koulutusvientiin osallistuvat.

Opetushallitus voisi hyödyntää saamaansa tietoa paitsi koulutusviennin seurannassa myös koulutusviennin tukemisessa. Suomalaisista tutkinnoista kiinnostuneet tilaajat haluavat usein varmistaa tutkinnon ja koulutuksen laadun. Opetus- ja kulttuuriministeriö on koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antanut englanninkielisen todistuksen siitä, että kyseisellä koulutuksen järjestäjällä on voimassa oleva ministeriön myöntämä ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa. Tämä on edistänyt sopimusten syntymistä. Opetushallitus voisi jatkossa vastaavasti pyydettyä vahvistaa, että koulutuksen järjestäjällä on käytössään Opetushallituksen määräämät tilauskoulutukseen ja koulutusvientiin tarkoitetut tutkinnon perusteet kyseisessä tutkinnossa. Moni tilaaja haluaa tällaisia viranomaisten antamia todistuksia vakuuttukseksi, että koulutuksen tarjoaja ei ole huijari ja että koulutus on laadukasta ja Suomen tutkinto- ja koulutusjärjestelmän mukaista.

Lakimuutos huomioitaisiin myös Opetushallituksen todistuspöytäkirjassa.

Asian valmistelu

Esitys perustuu Opetushallituksen opetus- ja kulttuuriministeriölle tekemään esitykseen. Opetushallituksen esitys puolestaan perustuu koulutusvientikokeilusta saatuihin kokemuksiin ja kokeilussa mukana olleiden esitykseen tarvittavista säädösmuutoksista. Esitys on valmisteltu virkamiestyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot ...

Lakiehdotus

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 15 §:ään uusi 5 momentti, seuraavasti:

Opetushallitus voi määrätä koulutuksen järjestäjän pyynnöstä 33 §:ssä tarkoitettua tilauskoulutusta ja 35 §:ssä tarkoitettua koulutusvientiä varten tutkinnon perusteet. Näissä perusteissa voidaan poiketa välttämättömiltä osin niistä tässä pykälässä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista, jotka liittyvät Suomen lainsäädäntöön, kulttuuriin tai olosuhteisiin taikka vastaaviin Suomeen sidoksissa oleviin seikkoihin. Opetushallitus perii koulutuksen järjestäjältä maksun tässä momentissa tarkoitettujen tutkinnon perusteiden käyttämisestä.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 202